

Univers Pedagogic

18 (948),
1 mai 2025

Săptămânalul pedagogilor din toată țara!

pro

Evaluarea noilor reguli privind telefoanele mobile în 1100 de școli din țară

Ministerul Educației și Cercetării a realizat o evaluare națională privind aplicarea regulilor referitoare la utilizarea telefoanelor mobile în școli. La sondaj au participat 1 146 de instituții de învățământ din toate raioanele, municipiile și din UTA Găgăuzia.

Inițiativa vizează promovarea unui mediu educațional

echilibrat, în care disciplina și atenția la ore sunt prioritare. Potrivit autorităților, peste 90% dintre școli și-au elaborat un regulament propriu, rezultat al consultării cu părinții, profesorii și conducerea unității.

Respectiv, 83% dintre instituții raportează că elevii respectă interdicția privind folosirea telefoanelor în timpul orelor. Abaterile sunt rare și gestionate prin metode educative, fără măsuri punitive.

Totodată, în 99% dintre școli,

telefoanele sunt folosite în mod organizat în scop didactic — pentru proiecte, aplicații sau cercetări — în afara timpului destinat lecțiilor propriu-zise.

În peste jumătate dintre unități nu au fost semnalate incidente legate de utilizarea telefoanelor. În restul cazurilor, situațiile au fost abordate prin sprijin și comunicare, nu prin sancțiuni.

Un obstacol rămâne lipsa infrastructurii. Aproximativ 20% dintre școli nu dispun de spații adecvate pentru depozitarea telefoanelor în timpul orelor. Majoritatea instituțiilor observă o îmbunătățire clară a atmosferei din clase. Elevii sunt mai concentrați, orele decurg fără întreruperi, iar relația cu părinții s-a armonizat grație unui set clar de reguli.

Autoritățile promet să continue sprijinul logistic și formarea profesorilor pentru aplicarea coerentă a regulilor, în parteneriat cu familiile și elevii.

MEC a lansat un mecanism național de monitorizare a copiilor refugiați

Ministerul Educației și Cercetării a lansat un nou mecanism de monitorizare a copiilor refugiați din Ucraina care studiază în Republica Moldova, fie în instituțiile de învățământ din țară, fie online, în baza curriculumului ucrainene. Inițiativa este implementată în colaborare cu UNICEF, Agenția ONU pentru Refugiați și organele locale de specialitate în domeniul învățământului (OLSDI).

Fiecare OLSDI va desemna o persoană responsabilă cu coordonarea procesului de înregistrare, care va distribui formularele de evidență către instituțiile de învățământ. Acestea vor fi completate de părinți și ulterior centralizate la nivel național.

Copiii care frecventează fizic școlile și grădinițele din Moldova vor fi înregistrați direct în instituțiile respective, în timp ce pentru cei care urmează cursuri online în Ucraina, completarea formularului se va face fie la sediile OLSDI, fie prin corespondență electronică.

Potrivit celor mai recente date centralizate, 3 510 copii refugiați ucraineni sunt înscrși în instituțiile de învățământ general din Republica Moldova – 2 530 în școli și 980 în grădinițe.

Ministerul Educației și Cercetării subliniază că acest mecanism nu doar că va facilita accesul la educație pentru copiii refugiați, dar va contribui și la integrarea acestora în societatea moldovenească, promovând valori de solidaritate și incluziune. De asemenea, autoritățile vor monitoriza în continuare evoluția acestui proces, pentru a identifica eventualele provocări și pentru a asigura resursele necesare sprijinirii acestora.

În plus, MEC a anunțat că va organiza sesiuni de instruire pentru cadrele didactice și personalul școlilor implicate în acest proces, pentru a asigura o gestionare eficientă a datelor și o susținere adecvată a elevilor refugiați.

Ministerul Educației lansează videouri de pregătire la matematică pentru clasa a IX-a

Ministerul Educației și Cercetării, în colaborare cu Agenția Națională pentru Curriculum și Evaluare, PNUD, UNICEF și cu susținerea Uniunii Europene și a Norvegiei, lansează un set de 10 videouri educaționale dedicate elevilor de clasa a IX-a care se pregătesc pentru examenul la matematică. Inițiativa face parte din campania „Matematica de la egal la egal” și își propune să ofere sprijin concret și acces echitabil la educație de calitate pentru toți elevii.

Fiecare lecție video explică într-un limbaj accesibil concept-cheie, include exemple rezolvate pas cu pas și oferă sfaturi utile pentru evitarea greșelilor frecvente. Tematica materialelor variază de la procente, puteri și radicali, până la ecuații, inecuații, rapoarte algebrice și geometrie plană. Videourile pot fi accesate gratuit pe canalele de YouTube ale Ministerului Educației și PNUD Moldova.

Pe lângă aceste resurse, Ministerul Educației și PNUD Moldova vor organiza, începând cu 8 mai, patru lecții online interactive susținute de

profesorul Alex Leahu. Acestea vor avea loc în fiecare joi din luna mai, de la ora 14:00, și vor fi transmise în direct pe paginile de Facebook, Instagram și TikTok ale partenerilor. Elevii vor putea adresa întrebări în timp real și vor primi răspunsuri personalizate.

Campania „Matematica de la egal la egal”, lansată în martie, are și o importantă componentă de mentorat. Peste 600 de elevi din clasele a XI-a și a XII-a participă voluntar pentru a-i ajuta pe colegii lor mai mici să se pregătească pentru examen. Inițiativa evidențiază valoarea colaborării dintre elevi,

MATEMATICA DE LA EGAL LA EGAL

Lecții video și live-uri interactive pentru elevii din clasa a IX-a

Ministerul Educației și Cercetării
Agenția Națională pentru Curriculum și Evaluare
Partenerii: Uniunea Europeană, Norway, unicef, PNUD

încurajând învățarea prin sprijin reciproc.

În sprijinul procesului de pregătire, Ministerul a

lansat și platforma www.ajutauncoleg.md, unde pot fi găsite informații utile despre examene, teste de antrenament

și alte resurse educaționale. De asemenea, a fost inițiat un program remedial adresat celor 6.000 de elevi care întâmpină dificultăți la matematică. Aceștia vor beneficia de lecții gratuite oferite de profesori cu experiență, într-un efort de a reduce inechitățile din sistemul educațional.

„Campania ‘Matematica de la egal la egal’ demonstrează cum parteneriatele pot produce soluții inovatoare. Este un exemplu clar de cum putem transforma provocările în oportunități pentru toți copiii,” subliniază Ana Moraru, manageră de proiect PNUD Moldova.

Această inițiativă integrată vine în sprijinul unei generații care merită șanse egale și resurse moderne pentru a reuși.

DRRM: Promotori ai lecturii și bibliotecilor s-au învrednicit de Premii GALEX

Premiul „Cel mai generos mecena al bibliotecilor” a fost oferit, în cadrul Galei Laureatilor Premiilor Naționale GALEX 2025, Departamentului pentru Relația cu Republica Moldova (DRRM). Distincția a fost acordată pentru derularea unuiia dintre cele mai de amploare proiecte culturale realizate de România în R. Moldova, în semn de apreciere a donației de circa 100 000 de volume în limba română, în format fizic și digital, oferite bibliotecilor publice din țara noastră.

Premiul a fost înmănat directorului general cu atribuții de secretar de stat al DRRM, Constantin-Valentin Răducanu, proiectul vizând sprijinirea celor 300 de biblioteci care au solicitat reînnoirea fondului de carte, în vederea susținerii accesului la cultură și educație de calitate. „Premiul pe care îl primim azi aparține celor care au făcut posibil acest proiect, de la parteneri până la bibliotecarii care păstrează zi de zi cultura românească în comunitățile din Republica Moldova. Continuăm să lucrăm pentru astfel de inițiative, care contribuie la legăturile noastre culturale”, a specificat Constantin-Valentin Răducanu.

Gala Premiilor Naționale GALEX, aflată la a XIV-a ediție, s-a desfășurat la Biblioteca Națională a Republicii Moldova (BNRM), cu prilejul Zilei Bibliotecarilor. Premiile GALEX sunt acordate în fiecare an cu începere din 2010, purtând prenumele prescurtate ale marilor promotori ai culturii scrise – Gavril Bilevici și Alexe Rău, foști directori ai BNRM, iar evenimentul a fost organizat în parteneriat cu Liga Bibliotecarilor din Republica Moldova „Alexe Rău”.

De remarcat că donația a fost făcută în toamna anului trecut. Aceasta reprezintă cea mai mare donație de carte românească din ultimii 30 de ani, oferită

de țara de peste Prut pentru R. Moldova. Cărțile au fost achiziționate de Departamentul pentru Relația cu Republica Moldova din cadrul Guvernului României, în acest sens fiind cheltuiți peste 15,5 milioane de lei. Gala Premiilor GALEX are ca scop promovarea și stimularea activității bibliotecarilor, precum și a persoanelor fizice și juridice care contribuie, prin acțiunile lor, la dezvoltarea bibliotecii ca instituție documentară de importanță strategică.

În anul curent, premiile au mai fost oferite la următoarele categorii: Cel mai bun om politic susținător al bibliotecilor, Angela Munteanu-Pojoga; Cel mai bun fondator de bibliotecă, Constantin Cojocari; Cel mai bun scriitor promotor al cărții și lecturii, Nicolae Dandiș; Cel mai bun promotor și susținător al bibliotecilor, cărții și lecturii în mass-media, Roman Știrbu; Cel mai bun susținător al politicilor de protejare a patrimoniului cultural național mobil, Veronica Cosovan; Cel mai bun partener – Institutul European de Studii Politice; Cel mai bun bibliotecar al anului 2024 din BNRM, Rodica Baleanu; Cel mai

bun bibliotecar al anului 2024 din centrele biblioteconomice departamentale, Tatiana Ambroci; Cea mai bună lucrare (publicație) în biblioteconomie, „Alexe Rău – un vizionar al biblioteconomiei basarabene”.

În plus, au fost oferite premii speciale pentru promovarea valorilor europene și a diversității culturale: Premiul pentru promovarea valorilor europene și a parcursului european al Republicii Moldova, Natalia Gulco; Premiul pentru promovarea diversității culturale și literare, Elina Bolgarina; Premiul „Alexe Rău”, Liliana Dolgan.

Reporter UPP

O sărbătoare a credinței, artei și a unității – „Hristos a înviat”

Festivalul Orașenesc de Cântece Pascale „Hristos a înviat”, aflat la ediția a doua, a avut loc în orașul Ștefan Vodă. Odată cu dangătul clopotelor ce vesteau venirea sărbătorilor de Paști, în inimile oamenilor adunați în centru s-a răspândit mireasmă de tămâie. Sărbătoarea s-a desfășurat ca o liturghie plină de solemnitate, de sunete și emoții, unind oameni aici, sub cupola luminoasă a Învierii, unde mereu, an de an, dăinuie spiritul tradițiilor pascale.

Festivalul a demarat ca o oază de spiritualitate și bucurie, organizat de Primăria orașului, în armonie cu Parohia Bisericii „Binecredinciosul Domnitor Ștefan cel Mare și Sfânt” și Casa Orașenească de Cultură. Pe scenă, ca niște raze de soare, au urcat artiștii. Vocile lor, precum și sunetele instrumentelor care îi acompaniau, au răsunat în acea zi și au definit pentru toți oaspeții valoarea și semnificația sărbătorii tradiționale ca pe o bucurie adusă tuturor.

Deschiderea evenimentului a fost marcată de cuvintele calde ale lui Vladislav Cocu, primarul orașului, care a subliniat importanța păstrării tradițiilor pascale atât în inimile cât în și casele localnicilor. Cu emoție în glas, el a vorbit despre puterea unității și a credinței în vremurile de acum, când evoluăm spre schimbare de mentalitate. Dar sărbătoarea Învierii Domnului ne amintește an de an că lumina învinge întotdeauna întunericul.

Preotul protopop Vadim Dimitrenco, gazda spirituală a evenimentului, a adus un mesaj profund despre semnificația Învierii și importanța transmiterii acestor valori către generațiile viitoare. Cuvintele sale, pline de înțelepciune și căldură, au încins

atmosfera pentru momentele artistice ce aveau să urmeze. Pe scenă, festivalul a prins viață odată cu evoluarea ansamblului vocal „Veteranii”. Cu chipuri luminate de bucuria cântului, acești păstrători ai folclorului au transmis emoția pascală într-un mod autentic și vibrant.

Un moment de o duioșie aparte a fost reprezentația adusă publicului de educatoarele de la Grădinița nr. 3, care au urcat pe scenă alături de micuții lor discipoli. Îmbrăcați în costume tradiționale și cu obraji

al dragostei pentru frumos. Iar Biblioteca publică orașenească a adus în prim-plan tezaurul de înțelepciune cuprins în filele Bibliei, ancorându-ne să simțim cu adevărat sacralitatea momentului.

La finalul acestei zile memorabile, participanții au fost distinși cu diplome și cadouri, într-o atmosferă de recunoștință și apreciere reciprocă. Dar, dincolo de aceste momente de recunoștință, cea mai mare recompensă a fost sentimentul de comuniune și bucurie împărtășită care i-a însoțit pe fiecare dintre cei prezenți în timpul cât s-au aflat în atmosfera sărbătorii.

Festivalul Orașenesc de Cântece Pascale „Hristos a înviat” din orașul Ștefan Vodă reprezintă mai mult decât un simplu eveniment cultural – este o mărturie vie a modului în care tradițiile pascale continuă să unească comunități, să inspire generații și să aducă lumină în sufletele oamenilor. În această a doua ediție, festivitatea a demonstrat că, în pofida vremurilor în continuă schimbare, mesajul Învierii rămâne neschimbat în esența sa – unul al speranței, al reînnoirii și al iubirii veșnice.

Ultimele acorduri ale cântecelor pascale răsunau încă în inimile participanților, amintindu-le tuturor că, asemenea primăverii care renaște an de an, credința, cultura și comunitatea vor continua să renască atât timp cât vor exista oameni dedicați spiritului național de păstrare și celebrare a acestor valori neprețuite. În lumina acestei sărbători, orașul își regăsește spiritualitatea ce dăinuie prin tradiții și obiceiuri, își proiectează viitorul, ancorat în credința care i-a definit existența de-a lungul timpului.

Emilia TINCU,
director, Casa de Cultură,
or. Ștefan Vodă

UPSC - Universitate în era digitală

dialog cu Victor Guzun

– Stimate, Domnule Guzun, sunteți diplomat, geograf, expert în transformare digitală. Cum se leagă toate acestea?

– Viața profesională nu este o linie dreaptă. Așa cum râurile nu curg în linie perfectă, la fel nici parcursul nostru profesional. Eu am studiat geografia, fiindcă o iubeam din copilărie – era pentru mine o fereastră spre lume. Apoi, dorința de a înțelege mai profund mecanismele internaționale m-a condus spre diplomație. Estonia, unde am activat timp de cinci ani ca ambasador, m-a fascinat nu doar prin digitalizare, ci și prin mentalitatea deschisă, orientată spre viitor. Astăzi, în activitatea mea, combin toate aceste dimensiuni: gândirea geografică, spiritul diplomatic și încrederea în soluții digitale care pot transforma societățile.

– Ce v-a motivat să vă implicați în proiectul de digitalizare a UPSC?

– În primul rând, apartenența mea la această comunitate. Este universitatea care m-a format, unde am devenit adult, unde am învățat ce înseamnă cunoașterea. Revin aici nu ca „expert extern”, ci ca parte a unui proces firesc de evoluție. În al doilea rând, am convingerea că universitățile trebuie să fie în avangarda transformării digitale – nu doar ca utilizatori de tehnologie, ci ca generatori de modele, de soluții, de mentalități. Iar UPSC are toate premisele să devină un exemplu național.

– Ce presupune această strategie digitală pe care o construiți împreună cu echipa universității?

– În esență, vrem să construim o hartă clară a viitorului digital al universității. Asta înseamnă nu doar integrarea tehnologiei, ci și coerență, simplitate, eficiență. Deja există multiple platforme și instrumente digitale folosite în cadrul UPSC – dar ele funcționează deseori izolat, fără o interconectare logică. Strategia pe care o elaborăm propune o viziune unificatoare, în care toate aceste instrumente să comunice între ele și să fie ușor accesibile utilizatorilor – fie că vorbim despre studenți, cadre didactice sau personal administrativ. Digitalizarea nu este despre gadgeturi – este despre o mai bună gestionare a timpului, resurselor și comunicării.

– Care sunt beneficiile directe pentru studenți?

– Beneficiile sunt multiple și foarte concrete. Imaginați-vă că toate informațiile – orarul, notele, fișele de evaluare, comunicările cu profesorii sau administrația – pot fi accesate dintr-un singur loc, simplu și intuitiv. Sau că participarea la activități extracurriculare, organizarea evenimentelor, accesul la bibliotecă digitale, chiar și cazarea în cămin, pot fi gestionate online. Toate acestea înseamnă mai puțină birocrație, mai puține drumuri inutile, mai mult timp pentru studiu, reflecție, implicare.

– Cum arată acest proces de lucru asupra strategiei? Cine sunt actorii principali?

– Lucrăm în echipă, iar acest lucru e esențial. Am realizat interviuri, focus-grupuri, ateliere de lucru, am vorbit cu studenți, profesori, administratori. Ne interesează percepțiile lor, nevoile, ideile. Nu vrem un document impus „de sus”, ci unul construit împreună cu comunitatea universitară. Universitatea este un ecosistem viu, iar orice transformare trebuie să țină cont de ritmul său, de cultura instituțională, dar și de potențialul real al oamenilor care o compun.

– Ce rol joacă leadershipul universității în acest proces?

– Unul fundamental. Fără voință și deschidere din partea conducerii, orice strategie rămâne o simplă declarație. La UPSC, am găsit nu doar deschidere, ci și determinare autentică. Rectorul, prorectorii, decanii – toți participă activ, contribuie cu idei, adresează întrebări pertinente. Este un semn clar că universitatea își asumă această direcție strategică. Într-o lume în care tehnologia evoluează rapid, instituțiile care nu se adaptează riscă să rămână în afara jocului. UPSC nu doar că se adaptează, ci își construiește propria viziune.

– Estonia este deseori invocată ca model digital. Ce ar putea învăța Moldova din experiența acestei țări?

– Estonia ne învață că digitalizarea nu este un proiect tehnic, ci un proiect de țară. Ei au decis, după independență, că vor să devină o societate digitală. Și au urmat consecvent acest drum. Nu e vorba doar de tehnologii – ci de încredere în sistem, transparență, educație digitală. Oricine are o identitate digitală, poate vota online, accesa servicii publice într-un mod eficient. Moldova are oportunitatea de a învăța din această experiență, adaptând-o la propriul context.

– Ce loc are inteligența artificială în această strategie?

– Este un subiect esențial. Vedem deja că studenții folosesc ChatGPT, aplicații de generare de conținut, traducere automată, analiză de date. Nu putem ignora acest fenomen. Dimpotrivă, trebuie să-l înțelegem, să-l ghidăm, să-l includem în procesul educațional. Trebuie să învățăm cum să folosim inteligența artificială în mod creativ și etic. Universitățile nu trebuie să se teamă de aceste tehnologii – ci să le transforme în instrumente de învățare autentică.

– În ce măsură credeți că digitalizarea poate contribui la internaționalizarea UPSC?

– Foarte mult. Digitalizarea nu înseamnă doar automatizare internă, ci și conectivitate globală. O universitate digitală este o universitate deschisă spre lume. Prin platforme moderne de management academic, UPSC poate atrage mai ușor studenți internaționali, poate participa la

Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din Chișinău a lansat, în an aniversar, un podcast cu și pentru studenți, dedicat reflecției asupra viitorului educației. *Vox Universitatis* Noua platformă de dialog își propune să aducă în prim-plan teme esențiale precum transformarea digitală, valorile educației contemporane și ideile care modelează lumea de mâine. Invitatul primei ediții a fost Victor Guzun, diplomat, expert în transformare

digitală, fost ambasador al Republicii Moldova în Estonia, consultant internațional și absolvent al Facultății de Geografie a fostei Universități de Stat din Tiraspol – integrată astăzi în cadrul Universității Pedagogice de Stat „Ion Creangă” din Chișinău. Mai jos am extras câteva idei din dialogul studenților cu expertul despre digitalizare, educație și implicare civică, într-un context de cotitură pentru învățământul superior din Republica Moldova.

consorții educaționale europene, poate oferi programe online în parteneriat cu instituții de peste hotare. În plus, digitalizarea simplifică procesele de mobilitate academică, recunoașterea studiilor și cooperarea interuniversitară. Într-o lume hiperconectată, internaționalizarea începe cu digitalizarea.

– Cum poate fi menținut echilibrul între inovația tehnologică și valorile fundamentale ale educației?

– Este o întrebare esențială. Tehnologia este un mijloc, nu un scop în sine. Nu trebuie să uităm că la baza educației stau relațiile umane, dialogul, gândirea critică, empatia. Digitalizarea nu trebuie să înlocuiască aceste valori, ci să le potențeze. Spre exemplu, un curs online poate fi extrem de eficient, dar fără o relație autentică între profesor și student, el riscă să devină un simplu transfer de informații. Strategia digitală trebuie să aibă în centru omul – nu aplicația. Tehnologia bună este cea care servește educației, nu care o înlocuiește.

– Ce vă inspiră personal în acest proces de transformare digitală?

– Mă inspiră energia tinerilor, curiozitatea lor, dorința de a înțelege și de a schimba lucrurile. Mă inspiră profesorii care vor să evolueze, să se adapteze, să învețe alături de studenți. Și, desigur, mă inspiră ideea de comunitate. Când vezi că o universitate nu se teme de viitor, ci îl întâmpină cu idei, curaj și solidaritate – atunci știi că merită să te implici. UPSC are toate ingredientele necesare pentru a deveni un exemplu de bună practică în regiune. Împreună, putem construi nu doar o universitate digitală, ci o universitate mai umană, mai conectată și mai relevantă.

– Care considerați că este rolul tinerilor generații în procesul de digitalizare al educației?

depinde nu doar de infrastructura tehnologică, ci și de mentalitatea și abordările inovative ale cadrelor didactice și ale autorităților educaționale.

– Cum credeți că ar trebui să evolueze relația dintre universitățile din Republica Moldova și sectorul privat pentru a sprijini digitalizarea educației?

– Victor Guzun: Colaborarea între universități și sectorul privat este esențială pentru succesul digitalizării educației. Universitățile trebuie să își deschidă ușile către inovație și să colaboreze cu companiile din domeniul IT și digital pentru a integra cele mai noi tehnologii în procesul educațional. De asemenea, sectorul privat poate sprijini universitățile prin oferirea de burse, resurse educaționale sau oportunități de stagii pentru studenți. Prin această colaborare, studenții vor fi mai bine pregătiți pentru cerințele pieței muncii, iar universitățile vor deveni centre de excelență în inovare.

– Ce mesaj transmiteți studenților Universității Pedagogice de Stat „Ion Creangă” din Chișinău?

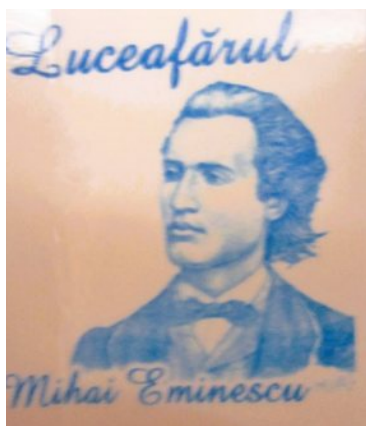
– Fiți curioși, fiți implicați, fiți parte din schimbare! Universitatea se transformă și o face împreună cu voi. Nu așteptați „să vină viitorul” – contribuiți la construirea lui. Puneți întrebări, veniți cu propuneri, testați idei. Nu uitați: voi sunteți nu doar beneficiarii digitalizării, ci și coautorii ei. Iar asta înseamnă responsabilitate, dar și oportunitate. Dacă vreți o universitate modernă, smart, europeană – atunci contribuiți la transformarea ei. Viitorul începe acum.

În concluzie, discuția cu Victor Guzun a evidențiat importanța transformării digitale a educației, un proces esențial pentru viitorul învățământului din Republica Moldova. Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din Chișinău se află într-un moment crucial de redefinire a abordărilor educaționale prin integrarea tehnologiei și promovarea unui mediu digital modern. După cum subliniază domnul Guzun, digitalizarea nu este doar despre instrumente, ci despre eficientizarea proceselor educaționale, reducerea birocrației și, nu în ultimul rând, crearea unui sistem educațional mai accesibil și mai interconectat. Implicarea activă a studenților și cadrelor didactice este cheia succesului în acest demers, iar colaborarea între sectorul privat și universități va contribui la construirea unui viitor educațional mai inovativ și mai bine pregătit pentru provocările globale. Așadar, vă recomandăm să ascultați întregul episod al podcastului *Vox Universitatis*, unde veți avea ocazia să explorați toate subiectele discutate și să descoperiți mai multe perspective despre viitorul educației și transformarea digitală.

Învierea Domnului – îndemn la purificare spirituală

„Privitor ca la teatru/ Tu în lume să te închipui./ Joace unul și pe patru./ Totuși tu ghici-vei chipu-i./ Și de plânge, de se ceartă,/ Tu în colț petreci în tine/ Și-nțelege din a lor artă/ Ce e rău și ce e bine.”

„Glosă” de M. Eminescu

Ce e rău și ce e bine e firesc să ne întrebăm și noi în aceste zile ale Sfințelor Sărbători de Paști și să nu uităm că adevărata semnificație a acestor sărbători e îndemnul de a fi mai buni, de a ne purifica spiritual. „Ce este adevărul?”, se întreba poetul nostru național Mihai Eminescu într-un articol la 16 aprilie 1878, deci cu 147 de ani în urmă: „Și la sunetele vechii legende despre suferințele, moartea și învierea blândului nazarinean, inimile a milioane de oameni se bucură, ca și când ieri proconsulul Pilat din Pont și-ar fi spălat mâinile și-ar fi rostit acea mare îndoială a omenirii: „Ce este adevărul?”

Ce este adevărul? De două mii de ani aproape ni se predică

să ne iubim, și noi ne sfâșiem. De mai multe mii de ani Buddha Sakya-Muni visează împăcarea omenirii, liniștea inimii și a minții, îndurarea și nepizmuirea, și cu toate acestea de tot atâtea mii de ani, de la începutul lumii, războaiele presară pământul cu sânge și cu cenușă...”

A avut dreptate poetul, deoarece spre regret: „Vedem cele bune și le aprobăm, dar urmăm cele rele...” În loc de a urma prescripțiile morale aproape tot atât de vechi ca și omenirea, în loc de a urma pe Dumnezeu, omenirea necorigibilă nu-l urmează deloc; ci, întemeiată pe bunătatea lui, se așterne la pământ în nevoi mari și cerșește scăpare... Ce-i ajută lui Cezar c-a fost un om mare? Astăzi cenușa lui lipește un zid vechi împotriva ploii și furtunii...”

Eminescu în continuare pune la îndoială sinceritatea unor oameni și intenția lor de a se purifica: „Vin zile de învieri și trec. Ici se salută oamenii cu „Surrexit! Vere

Surrexit!”, dincoace cu „Hristos Vosces!” și în toate limbile pământului se repetă acest cuvânt, dar noi zicem ca Faust: ...Ba credem c-a înviat în inimile sincere care s-au jertfit pentru învățătura lui, credem c-a înviat pentru cei drepti și buni, al căror număr mic este; dar pentru acea neagră mulțime, cu pretexte mari și scopuri mici, cu cuvânt dulce pe gură și cu ură în inimă, cu fața zâmbind și cu sufletul înrăutățit, El n-a înviat niciodată...”

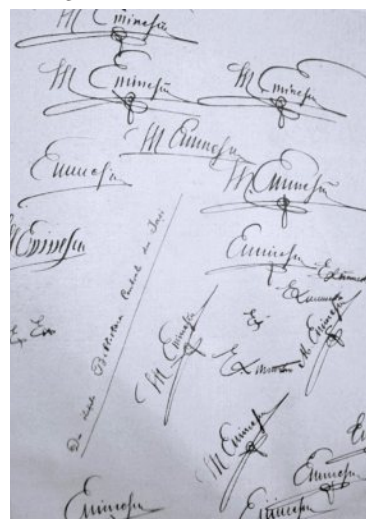
Iată și concluzia la care ajunge Mihai Eminescu, lăsând să se întrevadă o rază de lumină, chiar dacă ar fi cea de la capătul tunelului: „Dar rămâne datina și înțelesul ei sfânt, așa cum e demult; și, de nu va sosi niciodată acea zi din care să se-nceapă veacul de aur al adevărului și al iubirii de oameni, totuși e bine să se creadă în sosirea ei, pentru ca să se bucure cei buni în „ziua învierii”, când ne luminăm prin sărbătoare și ne primim unul pe altul și zicem frați celor ce ne urăsc pe noi și iertăm pe toți pentru înviere, strigând cu toții: „Cristos a înviat!”. Gând confirmat și în secolul XX de alt poet martir basarabean, Vasile Militaru, în poemul „Hristos a înviat!”: „A înviat Hristos în adevăr; În poienița-n care zburdă cerbii./ În florile de piersic și de măr./ În stupii de albină fără greș./ În vântul care suflă mângâios/ În ramura-nflorită de cireș./ Dar vai, în suflet ți-a înviat Hristos?...” Întrebare fundamentală, la care răspunde Valeriu Gafencu în poemul „Imnul Învierii”: „Venii,

creștini, luați lumină/ Cu sufletul smerit, purificat...”

Și ca să fim la unison cu Sărbătoarea Paștele Blajinilor, care se marchează preponderent în Republica Moldova, fiind una inedită și frumoasă cu excepția unor exagerări pe alocuri, voi continua cu finalul poemului „Învierea” de același Mihai Eminescu: „Cântări și laude-nălțăm / Noi, Ție Unuia,/ Primindu-L cu psalme și ramuri,/ Plecați-vă, neamuri,/ Cântând Aleluia!/ Cristos a înviat din morți,/ Cu cetele sfinte,/ Cu moartea pre moarte călcând-o,/ Lumina ducând-o/ Celor din morminte!”

Am avut prilejul să asist la lansarea unor cărți dedicate poetului și să mă întâlnesc cu mai mulți eminescologi, printre care academicianul Mihai Cimpoi și strălucitul cărturar Theodor Codreanu, care recent a împlinit 80 de ani. Din cartea „Fragmentele lui Lamparia” am aflat că pe lângă faptul că Th. Codreanu este un apreciat eminescolog, el este, după cum afirmă Edgar Papu în prefață, „Un gânditor aforistic”. Iată două

mostre din această carte: „Sunt de preferat oricând detractorii în locul vulgarizatorilor. Șansa lui Eminescu – de a fi avut detractori de la bun început.”; „Relația dintre instinctul morții și entropie a intuit-o înaintea lui Freud, Eminescu. Brusc, cad toate interpretările de până acum asupra pretinsului pesimism eminescian.”

Cu referire la autografele lui Mihai Cimpoi, ele au fost „scurte, succinte și laconice”. Mă refer la două dintre ele: „Spre un nou Eminescu” și „Enciclopedia scriitorilor români contemporani de pretutindeni” (împreună cu Traian Vasilcău). Putem afirma cu certitudine că Eminescu ne-a lăsat ca autograf întreaga sa operă, mai ales în caietele sale la care acum avem acces și din care iese la iveală imensul și complexul său laborator de creație. Voi încheia cu cunoscuta maximă, care poate fi calificată și ca un autograf de-al lui Mihai Eminescu: „În mine bate inima lumii”.

Andrei VIZIRU

Lumina, bunătatea și dragostea dintr-o carte de azi

Ludmila Sochircă este o regină stelară. Așa au concluzionat cei prezenți la Spectacolul literar-muzical „Portrete stelare în viziunea Ludmillei Sochircă”, desfășurat recent la Centrul Academic Internațional „Mihai Eminescu” (CAIME).

Directoarea Centrului, Elena Dabija, academicianul Gheorghe Mustea, scriitorul și moderatorul Traian Vasilcău, scriitoarea Ana Onică, solista Teatrului Național de Operă și Balet „Maria Bieșu”,

Tatiana Caraman-Mustea, poeta Veronica Bumbu, elevul-declamat Carlos Roșca, solista Orchestrei Prezidențiale Elena Manciu, artistul plastic Iurie Brașoveanu, cercetătorul Ștefan Sofronovici, poeta Raisa Plăieșu, artistul polyvalent Vasile Fotescu, interpreții Valeriu Mocanu și Oxana Mardari s-au pronunțat pe parcurs referitor la cartea lansată, la portretele personalităților incluse în ea, evidențiind talentul și meticulozitatea autoarei în tot ce a scris.

Cântecul și poeziile Ludmillei Sochircă au înnobilit spectacolul, iar cei prezenți au aplaudat îndelung misiunea deloc ușoară a unui medic, scriitor, actor, academician, și regină stelară – toate acestea fiind titluri datorate Ludmillei Sochircă de către cititorii și cinstitorii faptelor sale, frumoase și bune! Dar, ne veți întreba, care sunt portretele stelare ale Ludmillei Sochircă și despre cine a scris ea, în al treilea volum de autor? Răspunsul nu se va lăsa prea mult așteptat.

Portretele se referă la personalități ale culturii și artei Moldovei, precum ar fi: Galina Furdui, Grigore Vieru, Emil Loteanu, Mihai Volontir, Liviu Damian, Valentin Dânga, Violeta Botezatu, Iurie Brașoveanu, Vlad Zbârciog, Maria Șleahitișchi, Ana Onică, Ion Druță, Gheorghe Mustea, Ion Cuzuioc, Doina Dabija, Raisa Plăieșu, Rodica Danu, Gheorghe Colțun, Dumitru Popovici ș.a. Cunoașterea aprofundată a itinerarului biografic

și artistic al celor analizați este omniprezentă în volum. Cartea este ales împodobită și cu creații poetice ale scriitorilor descriși cu lux de amănunte de către autoarea Ludmila Sochircă.

„Sunt eu și vă îmbrățișez cu gândul meu”, afirmă autoarea, care „adoră și slăvește Poezia”, dar în îmbrățișarea ei are loc pentru toți cei cu adevărat talentați. Din carte mai aflăm că Liviu Damian plângea, dar plângea nespuse de frumos. Aflăm că „lângă esențele ce definesc Adevărul” trebuie să rămânem, pentru a crește profesional și uman.

Asemenea autori, ca Ludmila Sochircă îi amintesc de faptul că scriitorii ori oamenii de cultură și artă, în general, ar trebuie să fie, după Alexandru Vlahuță, „cultivatori de idei”. Ceea ce a și demonstrat că este Ludmila Sochircă prin cea mai recentă apariție editorială a sa: „Portrete stelare”, în care este atâtă lumină, bunătate și dragoste, câtă poate înflori și rodi numai în oamenii cu adevărat aleși de Dumnezeu.

Olesea BOBOTRÎN,
șef Serviciu CAIME

Manualul digital – între inovație și necesitate

O experiență practică pe educatieinteractiva.md

Manualul digital reprezintă o resursă electronică care îmbogățește experiența oferită de manualul tipărit, deschizând noi posibilități pentru învățarea adaptată nevoilor și ritmului fiecărui elev. Prin intermediul unor texte interactive, imagini sugestive, diagrame clare, animații dinamice și materiale video explicative, elevii au ocazia să exploreze conceptele în moduri variate, stimulând diferite tipuri de inteligență și moduri de înțelegere.

Astfel, manualul digital nu se limitează la a fi o simplă alternativă, ci devine o platformă flexibilă, care oferă multiple căi de acces la cunoaștere, valorificând potențialul individual al fiecărui elev. În contextul dezvoltării rapide a tehnologiilor educaționale, manualul digital a trecut de la statutul de „accesoriu” modern la o componentă esențială a procesului didactic.

Pornind de la această convingere și din dorința de a răspunde cât mai bine nevoilor elevilor, am decis să ader la grupul de lucru responsabil de digitalizarea manualelor școlare cu extensia www.educatieinteractiva.md. În cadrul proiectului, am dezvoltat o serie de resurse digitale interactive care acoperă capitole importante din manualele de fizică, informatică și matematică. Obiectivul proiectului este să transforme lecțiile în experiențe de învățare relevante, atractive și eficiente, adaptate specificului generației actuale.

Cum putem valorifica potențialul manualului digital?

Privind spre viitorul educației, întrebarea ce se impune nu este „De ce manual digital?”, ci mai degrabă „Cum putem valorifica la maximum potențialul său pentru elevii de astăzi?”. Actualmente, copiii și tinerii sunt nativi digitali, iar școala

are oportunitatea, ba chiar datorită, de a integra firesc tehnologia în procesul de învățare.

Manualul digital nu vine să umbrească rolul esențial al profesorului sau dinamica prețioasă a lecției tradiționale. Dimpotrivă, el acționează ca un catalizator, oferind instrumente pentru a clarifica idei complexe, a spori interactivitatea și a face cunoașterea mai ușor de atins pentru fiecare elev.

Prin inițiativa educatieinteractiva.md, ne-am propus să creăm o punte între fundamentul solid al cunoștințelor și metodele de predare adaptate secolului XXI. Am dorit să oferim elevilor un format familiar și captivant, care să le stărnească curiozitatea și să le mențină motivația de a explora și de a învăța.

De la idee la implementare

Experiența zilnică în activitatea didactică ne-a oferit punctul de plecare. Am observat că elevii învață mai eficient atunci când sunt implicați prin imagini vizuale, activități practice și exerciții interactive. Pornind de la această

constatare, am ales să dezvoltăm produse digitale pentru câteva capitole considerate mai dificile sau abstracte: de exemplu: în fizică, capitolele „Statica fluidelor” și „Lucrul mecanic, puterea și energia mecanică”; în matematică, „Recapitulare și completări” și „Patrulatere. Poligoane”; în informatică, tema „Echipamente digitale”. Pentru fiecare dintre aceste subiecte, am creat diverse resurse multimedia, am

integrat unele animații, simulări, videoclipuri explicative, exerciții interactive cu autocorectare și teste de evaluare ce oferă feedback imediat.

Impactul asupra elevilor și profesorilor: Rezultate vizibile

Am observat rapid o schimbare pozitivă în atitudinea elevilor față de învățare. Ei au devenit mai implicați, manifestând o curiozitate sporită

și o dorință mai mare de a exersa atât în timpul orelor, cât și pe cont propriu, pregătind temele pentru acasă. În activitățile de recuperare, materialele digitale s-au dovedit a fi foarte eficiente și au permis elevilor să învețe în ritmul lor, beneficiind de suport vizual clar și de corectarea imediată a exercițiilor.

Este de menționat că manualele digitale oferă mai multă flexibilitate în organizarea lecțiilor. Profesorii pot adapta mai ușor sarcinile la nivelul fiecărui elev, precum și stimula munca în echipă, iar elevii care au lipsit pot accesa rapid conținutul lecțiilor pierdute, facilitând astfel recuperarea.

Provocări și soluții

Digitalizarea conținutului educațional nu este lipsită de provocări. Accesul inegal la tehnologie, nivelul variabil de alfabetizare digitală al elevilor și profesorilor sau reticența față de schimbare sunt obstacole reale, care necesită o abordare atentă, empatică și o formare profesională continuă. Cu toate acestea, atunci când profesorul devine creator de conținut – nu doar consumator –,

lecția capătă un caracter dinamic, adaptabil, viu.

Manual clasic versus manual digital

Compararea celor două tipuri de manuale devine tot mai relevantă în contextul educației moderne. Manualul clasic are avantajul accesibilității imediate, al utilizării simple și al caracterului familiar, dar rămâne un instrument static, greu de personalizat și lipsit de interactivitate. În schimb, manualul digital oferă un conținut multimedia bogat, este ușor de actualizat, adaptabil nevoilor individuale ale elevilor și compatibil cu platforme educaționale moderne.

Totuși, accesul la tehnologie, riscul de oboseală vizuală sau distragerea atenției reprezintă unele limitări ce nu pot fi ignorate. Putem afirma cu certitudine că cele două forme de manual nu se exclud, ci se completează: manualul tipărit oferă stabilitate și simplitate, în timp ce cel digital aduce dinamism și versatilitate.

Manualul digital trebuie privit nu ca o modă trecătoare, ci ca o resursă esențială într-un demers educațional centrat pe elev. Prin proiectul educatieinteractiva.md, ne convingem că este posibil, cu resurse modeste, dar cu pasiune și perseverență, să aducem știința mai aproape de elevi – într-un limbaj care le este bine cunoscut. Invit colegii profesori să exploreze această cale, să experimenteze, să creeze și să colaboreze. Viitorul educației este, fără îndoială, interactiv – și el se construiește împreună.

Igor GUȚU,
profesor de informatică,
matematică și fizică,
IP LT „Ion Creangă”,
s. Popeștii de Sus, Drochia

Marea Britanie propune limitarea accesului copiilor la rețelele sociale pe timpul nopții

Marea Britanie ar putea introduce o „stingere digitală” pentru copiii sub 16 ani, prin care accesul acestora la rețelele sociale să fie restricționat în timpul nopții. Măsura, aflată în faza de evaluare, este susținută de ministrul Digitalizării, Peter Kyle, care atrage atenția asupra efectelor negative ale expunerii prelungite la ecrane asupra somnului și sănătății mintale a tinerilor.

Într-un interviu acordat publicației *The Telegraph*, ministrul a precizat că intenționează să analizeze introducerea unui echivalent digital al programului TV dedicat copiilor, adaptat noilor realități tehnologice.

Demnitarul britanic urmărește îndeaproape inițiativa TikTok, care a introdus o interdicție de utilizare după ora 22:00 pentru utilizatorii sub 16 ani, alături de funcții prin care părinții pot gestiona programul de acces. Ministrul încurajează și alte platforme digitale să adopte mecanisme similare de autoreglementare.

Una dintre preocupările centrale este impactul asupra somnului, un aspect care, potrivit lui Kyle, afectează în mod direct dezvoltarea fizică și emoțională a copiilor.

„Unul dintre domeniile în care am cerut echipei mele să adune date este impactul utilizării rețelelor asupra somnului. Este o problemă serioasă. Majoritatea părinților nu se simt pregătiți sau nu dispun de

instrumente adecvate pentru a-i ajuta pe copii să ia decizii sănătoase în mediul digital”, a subliniat ministrul.

Totodată, Kyle a exprimat rezerve față de adoptarea unor măsuri uniforme la nivel național, pledând pentru menținerea autonomiei familiale. Ministrul s-a declarat, de asemenea, dezamăgit de lipsa de responsabilitate a marilor companii din sectorul tech,

criticând faptul că multe dintre produsele digitale sunt lansate pe piață fără o evaluare prealabilă a impactului asupra sănătății mintale: „Nu este responsabilitatea Guvernului să repare greșelile lăsate de produse insuficient testate sau înțelese superficial – dar aceasta este moștenirea cu care ne confruntăm, din cauza ritmului accelerat al inovației în mediul online.”

Tema reglementării accesului copiilor la rețelele sociale se bucură de sprijin și din partea mediului educațional. Daniel Kebede, secretarul general al Sindicatului Național din Educație (NEU) – cea mai mare organizație sindicală de profil din Europa – a afirmat că susține o interdicție totală a rețelelor sociale pentru minorii sub 16 ani, invocând creșterea alarmantă a cazurilor de anxietate și depresie în rândul tinerilor.

Discuțiile despre „stingere digitală” au loc în contextul unei evaluări naționale privind utilizarea telefoanelor mobile în școlile din

Anglia. Deși guvernul recomandă limitarea acestora, fiecare instituție de învățământ are libertatea de a decide modul concret de aplicare a măsurii.

Prin inițiativa propusă, Ministerul Digitalizării aduce în atenție o problemă acută: lipsa unui cadru de reglementare adaptat generației hiperconectate. „Stingere digitală” ar putea deveni un instrument de protecție a copiilor în fața suprastimulării tehnologice, dar aplicarea ei presupune o fundamentare științifică solidă și un echilibru atent între protecție, libertate și responsabilitate.

Pentru moment, autoritățile britanice investesc în cercetare și consultări publice, pregătind terenul pentru o eventuală reglementare care ar putea deveni model la nivel european. Rămâne de văzut dacă această abordare va reuși să stabilească un nou standard în protejarea sănătății mintale a tinerilor în era digitală.

Eco-art-terapia ca practică de îngrijire a sinelui

Primăvara poate fi un pretext bun pentru a ieși cât mai des în natură, pentru a descoperi peisaje spectaculoase, dar și pentru a ne acorda mai multă atenție, pentru a ne face ordine în gânduri și pentru a avea grijă de noi înșine. Ultimul atelier din această primăvară, un masterclass de eco-art-terapie, adresat colegilor subsemnatei, a confirmat, încă o dată, conexiunea profundă dintre artă, natură și suflet. Natura este întotdeauna un mediu – resursă pentru oameni, iar eco-art-terapia este o metodă firească și blândă de vindecare și dezvoltare emoțională, care nu are restricții sau contraindicații.

Eco-art-terapia este o abordare care combină două sfere: ecologia / natura și arta, pentru a ajuta oamenii să găsească armonia interioară. Ședințele de eco-art-terapie sunt, adesea, organizate în medii naturale și includ lucrul cu materiale din natură, peisaje, metafore, precum și imagini ale naturii. Materialele naturale pe care le utilizăm, de obicei, în cadrul activităților eco-art-terapeutice sunt: conuri și fructe de pădure, scoici, ramuri de arbori și arbuști, flori și ierburi, pietre, nisip, lut, pene, piele, lemn, frunze, mușchi, cărbune, coji de nuci și ouă etc.

Câteva exemple de practici eco-art, pentru inspirație, ar putea fi: meditații în natură, mindfulness, fototerapie, terapie cu argilă, colajul și decupajul, crearea de păpuși și talismane din materiale naturale, desene cu cărbune urmate de crearea unei

povești, aranjamente cu plante, inclusiv mandale; jocuri cu nisip, crearea de diverse obiecte de artă, folosind materiale naturale, și altele. Acestea sunt doar câteva practici, care nu iau mult timp, dar implică efecte benefice în contextul grijii de sine și care ar putea face parte din rutina de autoîngrijire pentru oricine dintre noi.

Ca și argument, prezentăm beneficiile care se resimt în procesul, dar și la finalul ședințelor sau activităților eco-art-terapeutice: relaxarea și reducerea stresului și a anxietății, acceptarea experiențelor firești legate de propria viață sau vârstă, sentimentul de conectare și armonie cu sine, cu oamenii și cu mediul, dezvoltarea competențelor reflexive, spațiu sigur pentru emoții, autocunoașterea, dar și conștientizarea propriei valori, identificarea resurselor interne și

Corina TRIFAN,
psiholog școlar,
grad didactic I,
IP LT „Vasile
Alecsandri”,
Călărași

externe. Toate aceste indicii sunt focusate pe starea noastră de bine și implică atenția față de noi înșine, cât și timp, și spațiu pentru propriile nevoi și dorințe.

Împărtășim, mai jos, emoțiile și gândurile în urma unei ședințe de eco-art-terapie, a masterclassului tematic „Am grijă de mine” realizat cu colegii mei, cadre didactice la Liceul Teoretic „Vasile Alecsandri”, or. Călărași. A fost o experiență bogată în resurse, autentică, diferită de multe altele; un prilej de regăsire, de conectare, explorare și conștientizare.

De această dată participanții au lucrat cu cardurile metaforice de asociere „Ierbarul magic”, dându-și voie să privească în interiorul său, să-și dezvolte încrederea în propriile resurse și să asculte ce

resurse le oferă ceilalți. După care, și-au creat, fiecare, câte o „Păpușă Magică” personalizată din flori uscate: levănțică, spice de grâu, codița șoricelului, combinate în funcție de propriile reacții emoționale resimțite la interacțiunea cu plantele. Păpușa este o metaforă perceptibilă care reprezintă / reflectă calitățile autorului său, visurile, nevoile și temerile lui. Interacțiunea cu țesăturile, cu materialele naturale, cu firele de ață conferă persoanei un sentiment de ancorare, de eliberare a stresului, de conștientizare.

Aspectele discutate în cadrul ședinței au fost concordante cu

mediul natural din care facem parte: condiții prielnice pentru creștere; nevoia de securitate și protecție; resurse interioare prin prisma calităților, puterilor vindecătoare ale naturii și ale plantelor; ecologia sufletului, vieții și a mediului; înrădăcinare, vitalitate, flexibilitate, căldură etc. Iar culorile, natura și unicitatea fiecăruia dintre noi s-au împletit în acest cadru calm și prietenos, în care ne-am conectat și am împărtășit experiențe personale.

După terminarea lucrării, în cadrul reflecțiilor, discutăm, neapărat, despre emoțiile participanților în timpul interacțiunii cu plantele și cu produsul creat, despre experiențele achiziționate și despre situațiile de viață de care și-au amintit în timpul activității, despre atitudinea lor față de Păpușă și schimbările posibile în cazul dacă ar interveni când ar vrea să refacă ceva.

Și la sfârșit, o expresie din cadrul atelierului, care m-a impresionat: „Nu vorbesc cu nimeni atât de mult cât vorbesc cu mine înșami”. Această frază pentru Dumneavoastră ce semnificații comportă? Ce gânduri vă vin în minte?

Mediciniștii indieni prin codrii eminescieni

În Joia Mare, înainte de Sfintele Paști, la 17 aprilie 2025, am avut bucuria să asistăm la un eveniment cultural, desfășurat la Centrul Academic Internațional „Mihai Eminescu” (CAIME). Patru grupe de studenți indieni medicinști, care studiază la Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu”, însoțiți de profesorii Catedrei de Limbă Română și Terminologie Medicală, au prezentat un spectacol literar-muzical de toată frumusețea din creația eminesciană.

Evenimentul s-a desfășurat la inițiativa mai multor profesoare: Argentina Chiriach, doctor în pedagogie, conferențiar universitar, șefă a catedrei; Eleonora Ștefăruț, profesoară de limba română și latină; Alina Lopatiuc, doctor în filologie, șefă de studii; Olga Melnic și Diana Șontea, asistente universitare. Natalia Corghencea, angajată CAIME, a coordonat organizarea și desfășurarea evenimentului, implicându-i și pe colegii Nadejda Cojocar și Ștefan Sofronovici.

Înșușind specialitatea Medicină Generală, studenții din grupele M2354, M2357, M2350, M2353, împreună cu profesorele lor, au desfășurat în spațiul eminescian ședința cenaclului universitar „Olympus”, cu genericul „Din codrii poeziei eminesciene spre reflecții asupra naturii de azi și de mâine”.

Ne-am bucurat să-i auzim timp de o oră citind, recitând și cântând în limba română mai multe poezii din opera eminesciană. La început au cântat în cor vestitul cântec al lui Eugen Doga „Codrii mei bătrâni”, pe versurile lui Petru Cruciuc. O domnișoară a cântat solo, cu voce, sonetul „Afară-i toamnă”, de Mihai Eminescu, iar alta, acompaniată de un coleg la chitară, a interpretat în stil folk poezia „Lacul”. În grup, studenții au recitat și au citit pe fragmente mai multe poezii în care poetul cântă natura: „Ce te legeni”, „Revedere”, „Călin” (File din poveste), „Povestea codrului”, „La mijloc de codru des”, „Somnoroase păsărele” ș.a.

Poetul Ștefan Sofronovici, specialist la Centrul Academic Internațional „Mihai Eminescu”, în cadrul lecției publice, intitulată „Prin codrii eminescieni”, le-a vorbit despre opera și biografia poetului nostru național. Studenții au aflat că Eminescu s-a născut la 15 ianuarie 1850, la Ipotești, Botoșani, România, în familia Ralucăi și a lui Gheorghe Eminovici, care au avut 11 copii, Mihai fiind al șaptelea. El

a învățat a citi acasă, după care, în clasele I și II, a studiat la Botoșani, apoi la Cernăuți, cu frații mai mari. La Universitatea din Viena a făcut studii la Facultatea de Filosofie și Drept în anii 1869-1872, apoi la Universitatea din Berlin, în anii 1872-1874, a studiat Istorie, Drept, Filozofie și Politică. După întoarcere a lucrat la Iași rând pe rând în calitate de bibliotecar, profesor, revizor școlar și jurnalist la „Curierul de Iași”. Din anul 1877 până în anul 1883, a muncit în calitate de redactor la ziarul „Timpul”, fiind cel mai mare ziarist al României. Studenții au putut vedea aici operele complete ale lui Eminescu în opt volume, apărute la Editura Guinivas din Chișinău, cele 38 de manuscrise ale sale, facsimilate, care cuprind 16.000 (șaisprezece mii) de pagini, dintre care două mii sunt foi albe, ediții de cărți rare, de cele mai mari sau de cele mai mici dimensiuni.

Fiind recunoscut ca ultimul mare poet romantic al Europei, Eminescu s-a înscris în acest curent prin contopirea artistică a dragostei cu natura, ca dominantă a poeziei

sale. Natura în poezia eminesciană este redată atât în ipostază terestră cât și în cea cosmică. Îndrăgostiții beneficiază de anturajul ocrotitor și feeric al codrului, cu lacul, cu izvoare și tei, al salcâmlor sau plopilor, oficiind un adevărat ritual al iubirii, vegheați de lună, luceafăr și stele. Prezența naturii o găsim în multe poezii, începând cu „Fiind băiet păduri cutreieram”, poezie despre copilărie, și încheind cu poezia testamentară „Mai am un singur dor”. Codrul este figura centrală a naturii, fiind numit „frate cu românul”. Codrului îi sunt dedicate mai multe poezii: „Peste vârfuri”, „Revedere”, „Povestea codrului”, „Ce te legeni”, „La mijloc de codru” ș.a. Codrul este personificat, poetul vorbește cu el („Codrule, codrule, / Ce mai faci, draguțule...”), îl numește „Împărat”: „Împărat stăpân e codrul, / Neamuri mii îi cresc sub poale, / Toate înflorind din mila / Codrului, / Măriei-Sale. / Lună, soare și luceferi / El le poartă-n a lui herb, / Împrejur-i are dame / Și curteni din neamul Cerb. / Crainici, iepurii cei rezezi / Purtători îi sunt de vești, / Filomele-i țin orchestrul / Și izvoare spun povești. / Peste flori, ce cresc în umbră, / Lângă ape pe potici, / Vezi bejării de albine, / Armii grele de furnici... / Hai și noi la craiul, dragă, / Și să fim din nou copii, / Ca norocul și iubirea / Să ne pară jucării. / Mi-ar părea cum că natura / Toată mintea ei și-a pus, / Decât orișice păpușă / Să te facă mai presus...” („Povestea codrului”).

S-au recitat, s-au citit și s-au comentat poezii în care poetul cântă natura și legătura strânsă

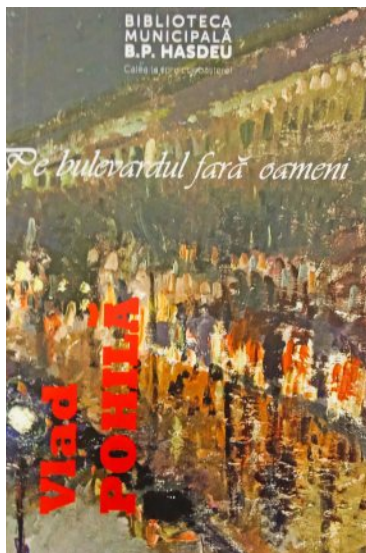
a omului cu ea: „Floare albastră”, „Dorința” ș.a. Referitor la poezia „Somnoroase păsărele”, Dumitru Murărașu spune: „Nicăieri mai mult ca aici nu avem o contopire mai desăvârșită între natură și sensibilitatea poetului. Elementele descriptive sunt toate pe același plan, produc aceeași stare emotivă, iar acordul sunetelor și imaginilor răspândește o beatitudine cu atât mai intensă și mai în stare să stingă voința de a fi, cu cât însăși poezia realizează tehnica unui cântec de leagăn, precedat și urmat de o nelămurită taină. Nicăieri mai mult ca aici nu și-a găsit expresia estetică gândul lui Schopenhauer că natura frumoasă ne smulge de sub tirania voinței”.

La final, studenții au vizitat expoziția alcătuită de Lili Bobu, cu portretele celor 44 de oameni iluștri ai României. Au vizitat fondul de carte alcătuit din peste treizeci de mii de volume și alte surse de informare. Scopul ședinței cenaclului „Olympus”, cu studenți indieni de la cursul II, medicină generală, a fost să aprofundeze cunoașterea limbii române și să cunoască pe cel mai de vază reprezentant al culturii noastre, precum și promovarea ideilor eminesciene prin sloganul: „Să iubim și să protejăm natura de azi, pentru ziua de mâine a omenirii”.

Lilia BARANOV-SOFRONOVICI,
doctor în medicină,
bibliotecară la CAIME

Să ne amintim de Vlad Pohilă

Vlad Pohilă (a.n. 6 aprilie 1953 în s. Putinești. Florești - a.m. 15 mai 2020, Chișinău) a fost un prodigios cercetător, jurnalist, editor, publicist, eseist, redactor timp de o jumătate de secol (1970-2020). În perioada 1986 - 1989 activează ca ziarist la diverse publicații periodice din Chișinău. În 1989 participă la tipărirea, în condiții clandestine la Riga (Letonia) și la Vilnius (Lituania), a primelor numere ale primei publicații în grafie latină din RSSM, „Glasul” (1989-1995), ulterior „Glasul Națiunii”!

talentelor și geniilor în viață nu se referă la organizatorii mesei rotunde „Să ne amintim de Vlad Pohilă”, care a avut loc recent, ci la societatea noastră în ansamblu.

Dar să apucăm taurul de coarne, adică calculatorul de tastatură, și să trecem la evenimentul propriu-zis care a avut loc pe 7 aprilie curent la Biblioteca Municipală „B. P. Hasdeu”. Organizatorilor li s-a imputat faptul că era mai potrivit să fie organizată această masă rotundă la data trecerii în eternitate a protagonistului, adică în luna mai și nu cu ocazia zilei lui de naștere, de pe 6 aprilie. De fapt, atunci s-a marcat și sărbătoarea religioasă „Bunavestire”, iar la 7 aprilie 2009 au avut loc cunoscutele evenimente de stradă, care au fost reprimite cu brutalitate de autorități. Pe când Vlad Pohilă a fost adeptul unei evoluții și revoluții spirituale de trezire a conștiinței naționale.

Pe lângă aceasta, masa rotundă a avut și un pretext concret: Prezentarea

a două cărți – volumul de proză scurtă „Pe bulevardul fără oameni” de Vlad Pohilă (BM „B. P. Hasdeu”, 2025, alcătuire, argument și tabel cronologic de Elena Ungureanu, prefată de Nicolae Rusu, postfață de Maria Pilchin; Biobliografia „Vlad Pohilă: un om a al cărții”) BM „B. P. Hasdeu” (în curs de apariție). Moderatorii evenimentului au fost Lidia Kulikovski și Elena Ungureanu, care au prezentat și două comunicări incitante și interesante: Lidia Kulikovski „Vlad Pohilă: norocul BM „B. P. Hasdeu”. Amintiri; Elena Ungureanu „A fi sau a nu fi redactor.

și arta editorului”; Vitalie Răileanu, directorul Bibliotecii „Onisifor Ghibu”, s-a referit la arta traducerii practică de Vlad Pohilă; Mirosava Metleaeva-Luchiancova a venit cu discursul „Vlad Pohilă, un fidel prieten și coleg”.

A mai intervenit cu amintiri profesorul universitar Irina Condrea. Aici e cazul să amintim că Vlad Pohilă a fost un promotor și militant activ pentru corectitudinea limbii române. A contribuit la apariția cărții „Să citim, să scriem cu litere latine (în colaborare cu Vitalia Vangheli-Pavlicenco (1989), și a lucrării „Grafia

lui volum de autor „Și totuși, limba română”, editat de BM „B. P. Hasdeu”.

În continuare, au mai intervenit cu comunicări jurnalista și publicista Raia Rogac, scriitorii Dan Maxim și Nicolae Rusu. În cadrul mesei rotunde s-a povestit despre „Un prozator pe care l-am avut, fără să fi știut!”, precum l-a calificat pe Vlad Pohilă scriitoarea Maria Pilchin. Tot ea în postfața cărții zice: „Vlad Pohilă scrie o proză iremediabil optzecistă, românească și europeană. L-am citit în cheia prozei lui Ioan Groșan, nefind vorba de vreo influență directă... O proză scurtă, puțină, ca o scânteiere ce își sugerează întregul potențial vulcanic care s-ar fi putut revărsa peste noi.”

Iar Elena Ungureanu în argumentul său, preluat din cartea „Pe bulevardul fără oameni” de Vlad Pohilă, afirmă chiar de la bun început: „Voi scrie un roman, ceva din Kafka, sau Joyce, spune Vlad Pohilă prin gura unui personaj din prozele sale. Nu a ajuns să scrie unul, dar nuvelele semnate de V. Pohilă, recitate azi, ar putea fi citite ca fragmente dintr-un roman. Și tot acolo: Am considerat o datorie de onoare să aducem în atenția publicului textele literare pe care le-a publicat în reviste, de astă dată între copertile unei cărți. O carte de proză scurtă, pe care chiar dacă nu a avut curajul s-o viseze până la capăt Vlad, ea merită să ocupe un loc de cinste în nomenclatura contemporană. Astfel că, prin acest volum, Biblioteca Municipală „B. P. Hasdeu”, pe care a slujit-o într-un mod exemplar, îi face, post-mortem, debut în proza scurtă. Deși cartea a apărut într-un tiraj modest, de o sută de exemplare, o putem considera o primă floare de colț adusă la acele aduceri aminte, ce ne vor troieni cu drag...”

Andrei ROMĂNU

„Aduceri aminte, ne-or troieni cu drag...”

„Ca să-ți dai seama de nivelul culturii generale a unei nații, trebuie să vezi ce idoli are”

Mihai Eminescu

În acest an, consacrat lui Eminescu, e bine să ne amintim mai des și de poetul nostru contemporan Grigore Vieru, de la nașterea căruia am marcat recent 90 de ani. Aici e binevenit să facem trimitere la acel „Legământ”, bine cunoscutul poem dedicat lui Mihai Eminescu, din care reiese clar că autorul basarabean a fost un continuator și urmaș fidel al marelui „Luceafăr al poeziei românești” – „Știu: cândva la miez de noapte/ Ori la răsărit de soare/ Stinge-mi-s-or ochii mie/ Tot deasupra Cărții Sale...” Aici am întrerupt citatul care, de fapt, este preluat în această formulă de majoritatea celor care apelează la acest poem. Dar consider că este oportun să cităm și partea finală a acestuia, una foarte importantă și de stringentă actualitate: „Iar de n-au să-auză dânsii/ Al străvechii slovă buciom./ Așezați-mi-o ca pernă/ Cu toți codrii ei în zbucium.” (1964). Deci poemul a fost scris cu 45 de ani până la dispariția lui Grigore Vieru din rândurile noastre.

Da, „codrii noștri” sunt „în zbucium”, în cazul dat se subînțelege că vorba e despre societatea noastră, adică de țara în care locuim. În acest poem el a avut și o premoniție, prevestindu-și parcă că se va urca la ceruri în urma unui accident stupid și cu multe semne

de întrebare în preajma zilei de naștere a lui Eminescu. A fost o coincidență sau totuși o profecie, e greu de spus. Pe de altă parte, ar fi și o legitate a vieții, vorba cântecului din popor despre destinul uman: „...unul se naște, altul moare...”

Un argument indubitabil că Vieru l-a avut pe marele precursor ca îndrumător și idol este și expresia înaripată: „Eminescu să ne judece”, adică să ne aprecieze în tot ce facem spre binele țării și neamului. Salutară și meritorie este aprecierea Alinei Andrian, elevă în clasa a VIII-a „A”, IPLT „Alexandru Donici” din Peresecina, Orhei, dată celor două genii în esul intitulat „Ctitori de cuvânt și ideal”: „...în fața poeziei lui Eminescu și Vieru, nu suntem doar cititori, ci și purtători ai unei moșteniri sacre.” Este însuflețitor și dătător de speranță când vezi că tânăra generație mai ține la asemenea repere spirituale ca acelea exprimate în compunerea dată, publicată pe 27 februarie curent în săptămânalul „Univers Pedagogic pro”.

Iar regretatul poet Nicolae Dabija, care ne-a părăsit acum trei ani, îl numea pe Grigore Vieru „Fratele lui Eminescu” și ne îndemna atunci, în acele zile negre când poetul a urcat în ceruri: „Să facem totul ca să fim demni de memoria și numele lui. Acum și în veac”, rânduri publicate apoi în cartea „Grigore Vieru în amintirile contemporanilor”, antologie de Daniel Corbu. În aceeași lucrare, este de reținut sugestivă și reușita expresie folosită de scriitorul Ion Anton în esul „Grigore Vieru văzut de aproape”: „Prin moarte la Înviere și de aici la veșnicie”. Eseau

din care citez un fragment ce poate fi și un imbold la lectura acestei cărți: „L-am cunoscut în ambele ipostaze. În ipostaza de titan al culturii, și deci al României, și ca om. Chiar dacă bădița Grigore, cum îi plăcea să-i spun în particular, nu prezenta diferența între cele două ipostaze, ca om se abandona în brațele prieteniei autentice. Atunci înțelegeai de unde își trag seva multitudinea de calități pe care le avea /Poet, compozitor, literatur pentru copii, autor de nenumărate aforisme, luptător neînfocat pentru drepturile neamului său, unionist împătimit etc./”.

În 2025 mai avem o dată aniversară, împlinindu-se 55 de ani de la apariția „Abecedarului” compus de Grigore Vieru în colaborare cu Spiridon Vangheli. În confesiunile sale, poetul mărturisește: „Când am scris acest Abecedar, eram încă ideologic constrâns. Abecedarul școlarilor e ca lacrima curată...” Așa a și fost, această lacrimă curată a spălat și curățat sufletele multor generații de basarabeni.

latină pentru toți” (1990), cărți care au avut un efect benefic în procesul de deșteptare a conștiinței naționale din Republica Moldova. Iar în 1998 a publicat un „Mic dicționar de nume proprii străine”, după care în colaborare cu Valentin Guțu a scos la lumina zilei un „Dicționar al greșelilor de limbă”. Ambele lucrări s-au bucurat de o largă apreciere din partea publicului. Valoroasă este și activitatea lui din 2002 ca redactor-șef al Revistei „BiblioPolis”, a cărei tribună a valorificat-o pentru a promova importanța lecturii, artei și bibliotecii în viața comunității. Să nu trecem cu vederea și valorosul

te duci să mă înlocuiești. Eu îi zic: Maestre, nu pot să vă înlocuiesc, copiii s-au pregătit probabil de vreo două, trei luni de întâlnirea cu Grigore Vieru și vine Iulian Filip. Eu înțeleg lucrurile acestea, dar trebuie să fie găsită o ieșire din situație. Îmi răspunde: N-ai nicio grijă, am să telefonez și te vor aștepta.

Grigore Vieru n-a mai telefonat pentru că pe atunci încă nu erau telefoane mobile, iar el era celebru prin zăpăceala lui. Problema lui era foarte importantă. Și eu în tot acel răstimp stăteam ca pe ace, pentru că îmi imaginam ce înseamnă să fie așteptat Grigore Vieru și să vină Iulian Filip. Eu aveam o părere bună și atunci despre Iulian Filip, dar nu eram totuși Grigore Vieru. Că până la urmă să accept și să ajung la Cimișlia – toată școala era în ogradă. Directorul ieșea pe poartă și vine la mașină, deschide portiera... dar Grigore Vieru ia-l de unde nu-i...

Atunci m-am jurat în forul meu interior să nu mă duc niciodată nechemat și neașteptat. Eram în scenă ca într-o arenă a gladiatorilor sau ca pe un eșafod. Jumătate din timpul întâlnirii simțeam o rezistență extraordinară. Abia de la ecuatorul întâlnirii, după ce am ascultat repertoriul lor din poezia lui Vieru și le-am spus cam ce le-ar fi spus poetul, atmosfera s-a mai distins. După care am venit și eu cu „Plăcințele cu mărar” la Liceul „Mihai Eminescu”, că așa se cheamă acum instituția. Țin minte bine această lecție, că e bine să te duci doar unde ești chemat și așteptat.

Pentru conformitate:

Andrei VIZIRU

Un zâmbet sănătos pentru o viață fericită

Activitate dedicată Zilei Mondiale a Sănătății

Sănătatea este cea mai mare comoară pe care o avem. Încă din copilărie, este important să cultivăm obiceiuri sănătoase, care să ne însoțească pe parcursul întregii vieți. Cu ocazia Zilei Mondiale a Sănătății, Biblioteca „Liviu Rebreanu” din Chișinău a organizat o lecție publică pentru elevii clasei I „C” de la Liceul Teoretic „George Călinescu”, învățătoare Valentina Ioniță.

Invitata noastră, Aliona Hoznaș, medic la Policlinica Stomatologică Republicană, le-a vorbit copiilor despre importanța igienei orale și despre cum putem avea grijă de dinți pentru a avea un zâmbet frumos zi de zi. Astfel, elevii au aflat

- Ce este dentiția mixtă, cum și când apar dinții permanenți;
- Cum și cât de des trebuie să se spele pe dinți;
- Ce feluri de periute pentru dinți există și cum să le utilizăm corect;

- Care alimente îmbunătățesc sau afectează sănătatea dentară;
- Ce face un medic stomatolog și de ce nu trebuie să ne fie frică de el;
- De câte ori pe an trebuie să meargă, în medie, la medicul stomatolog.

În cadrul activității, am adus în prim-plan cartea ca instrument de învățare. Elevii au explorat lucrări din colecția bibliotecii, dedicate corpului uman, în special celor care vizează igiena orală. Am lecturat împreună un fragment din cartea „Despre Jorg, pe care-l dureau dinții” de Hanna Kunzel – o poveste educativă, care i-a ajutat pe copii să înțeleagă ce se întâmplă dacă nu avem grijă de dinți.

Evenimentul a continuat cu jocuri și materiale interactive. Am început cu „Adevărat sau fals”, un joc prin care cei mici și-au testat cunoștințele. Apoi elevii au primit câte o imagine cu un labirint, în care fiecare trebuia să traseze corect drumul Zănei Măseluță, ca să ajungă la dințișor. La final, copiii au primit în dar câte o radieră în formă de dinte și o diplomă de participare.

Le mulțumim tuturor pentru implicare activă, iar în mod special aducem mulțumiri Alionei Hoznaș pentru cunoștințele valoroase și modul cald în care a comunicat cu cei mici, și Valentinei Ioniță – pentru parteneriat și implicare. Această activitate ne-a reamintit că un zâmbet sănătos este primul pas spre o viață fericită, iar lectura poate fi un sprijin minunat în educația pentru sănătate.

Angela ZELINSCHI,
șef serviciu
Biblioteca „Liviu Rebreanu”,
filiala BM „B. P. Hasdeu”

ȘCOALA ÎN LUME

Inteligența artificială în școlile americane

Administrația Trump pregătește lansarea unei inițiative federale care vizează integrarea inteligenței artificiale în sistemul de învățământ preuniversitar din Statele Unite. Proiectul, aflat în stadiu de propunere, prevede utilizarea AI în procesele educaționale de la grădiniță până la finalul liceului, atât în activitatea didactică, cât și în sarcinile administrative ale profesorilor.

Documentul obținut de *The Washington Post* detaliază o strategie națională care urmărește familiarizarea elevilor cu tehnologiile emergente, încă din primii ani de școlarizare. Accentul se pune pe dezvoltarea gândirii critice și a competențelor digitale, pentru a forma viitori utilizatori și inovatori într-o economie

în continuă transformare. Un pilon important al inițiativei este formarea continuă a cadrelor didactice, care vor fi pregătite să folosească inteligența artificială în evaluarea elevilor, în planificarea lecțiilor și în procesele de învățare personalizată. Rolul profesorului se redefineste, trecând de la simplu furnizor de informație la ghid al unui parcurs educațional asistat de tehnologie.

Pentru implementarea acestor măsuri, administrația propune înființarea unui grup de lucru prezidențial dedicat educației digitale, condus de Michael Kratsios, fost consilier tehnologic al Casei Albe. Din echipă vor face parte oficiali de rang înalt și experți din diverse agenții

federale, alături de David Sacks, consilier special pentru AI și active digitale.

În paralel, planul prevede lansarea unei competiții naționale – *Presidential AI Challenge* – destinate elevilor și profesorilor care doresc să contribuie cu idei inovatoare în domeniul inteligenței artificiale. De asemenea, sunt anunțate noi programe de ucenicie, în parteneriat cu Departamentul Muncii, care vor pregăti tinerii pentru meserii emergente din economia digitală.

Potrivit administrației, investiția în AI aplicat în educație este o strategie menită să consolideze poziția Statelor Unite în cursa globală pentru inovare și progres tehnologic, într-un context în care alfabetizarea digitală devine un factor-cheie pentru competitivitate economică și siguranță națională.

Festival fotbalistic dedicat fetițelor mici, realizat prin Programul UEFA Playmakers

Un nou festival fotbalistic dedicat fetelor cu vârste cuprinse între 7 și 8 ani a fost organizat în cadrul Programului Playmakers, susținut de UEFA și Disney, desfășurându-se la Complexul Sportiv Futsal Arena FMF din comuna Ciorescu. Obiectivul evenimentului a fost promovarea fotbalului feminin de la cele mai fragede vârste, prin activități interactive și jocuri ce îmbină mișcarea cu distracția, fiind adaptate la nivelul de vârstă al acestor copii.

Natalia Ceban, manager de proiect, a spus că „Ne bucurăm să vedem atât de mult entuziasm și zâmbete pe fețele fetelor care au participat la Festivalul Playmakers. Acest program înseamnă pentru ele ceva mai mult decât fotbal, contribuind la dezvoltarea încrederii în sine, formarea unor relații de prietenie

la Liceele „Dimitrie Cantemir” din Chișinău, „Elada” din Măcărești, „Mihail Stratulat” din Boșcana, precum și de la Gimnaziul Slobozia Dușca și de la Școala Sportivă pentru copii și tineret din Slobozia (regiunea transnistreană).

În final, toate participantele au fost premiate cu medalii și cadouri

și generând bucuria de a face mișcare. Ne dorim ca fiecare fetiță care intră pe teren să simtă că aparține acestei lumi frumoase a sportului și să-și dezvolte abilitățile într-un mod natural și distractiv.”

Este tocmai acel caz când contează nu cine a învins, ci însăși participarea, la turneu prezentându-se peste 70 de fetițe ce fac parte din echipe de

oferite generos de Federația Moldovenească de Fotbal. De remarcat că Festivalul fotbalistic s-a putut desfășura în mare parte grație eforturilor depuse de Natalia Ceban, inspector federal de fotbal feminin, manager al proiectului UEFA Playmakers, și de Larisa Lazari și Anisia Său, instructori ai proiectului.

B. Iu.

Univers Pedagogic *pro*

Chișinău, MD 2059, str. Doina, nr. 104, et 4
E-mail: universs2@mail.ru, univers.pedagogic@gmail.com
Tipar: ÎSFEP „Tipografia Centrală”. Comanda nr. 1761.

ECHIPA REDACȚIONALĂ:

REDACTOR-ȘEF ► Oxana Parașciuc
REDACTOR PRINCIPAL ► Iulian Bogatu
REPORTER ► Silvia Țurcan
CORECTOR ► Elvira Țăganaș-Pânte
MACHETATOR ► Iurie Babii

Redacția nu corespundează cu autorii, nu recenzează și nu restituie materialele necomandate.
Preluarea articolelor și pozelor este posibilă doar cu acordul prealabil al redacției.

INDICE DE ABONARE LA:

„Poșta Moldovei” – PM21741

„Moldpresa Grup” SRL

Abonare online: <https://services.posta.md/abonarea2022#/publication/264>